

FV regio DILBEEK vzw

NIEUWSBRIEF

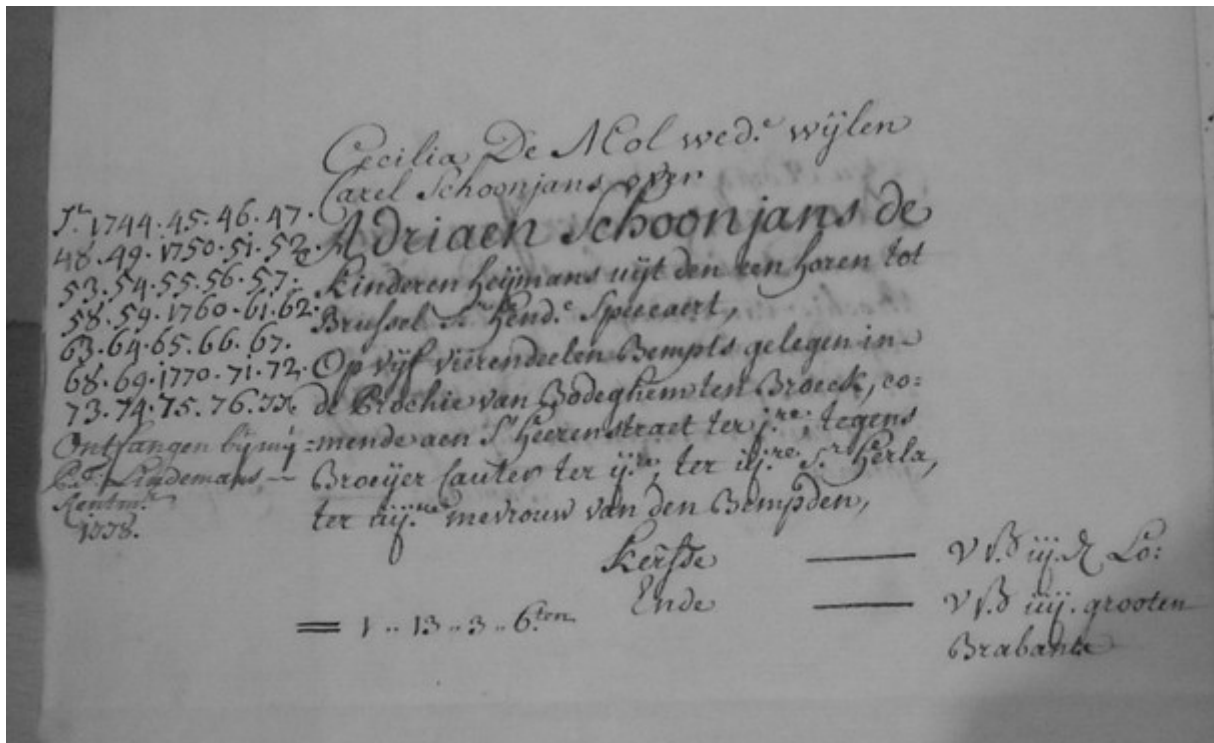
Jaargang 14

nummer 3

maart 2019

Familiekunde Vlaanderen regio Dilbeek vzw is een regionale afdeling van Familiekunde Vlaanderen vzw. Ons werkgebied omvat volgende fusiegemeenten: Affligem, Asse, Beersel, Bever, Dilbeek, Drogenbos, Gooik, Galmaarden, Grimbergen, Halle, Herne, Hoeilaart, Kapelle-op-den-Bos, Lennik, Liedekerke, Linkebeek, Londerzeel, Meise, Merchtem, Pepingen, Opwijk, Overijse, Roosdaal, Sint-Genesius-Rode, Sint-Pieters-Leeuw, Ternat, Vilvoorde, Wemmel.

Advies, opleiding, overleg, uitwisseling van ervaring, ontmoeting en samenwerking op het vlak van familiekunde en verwante wetenschappen staan daarbij centraal.

Fragment uit het Cijnsboek van Sint-Martens-Bodegem
Archief van het Kasteel van Gaasbeek

Werkten mee aan dit nummer

Marcel Leys, Felix Vandergoten,

Iedere auteur is verantwoordelijk voor zijn of haar bijdrage.

Inhoudsopgave

Activiteiten	2
Openingstijden documentatiecentrum	3
Oudste biechtstoel ter wereld	3
Pajots en Brussels gewest in XVIIe eeuw	4
Vreemdelingen in vreemde stad	7
Congres Familiekunde Vlaanderen 2019	7
Edelmannen, leenmannen en notabelen	9
Telling Jaar III (1795)	10
Scheningen	10
Vraag en antwoord	11

ACTIVITEITEN

BELANGRIJK BERICHT

Omdat de capaciteit van ons vergaderlokaal beperkt is en omwille van de steeds toegenomen belangstelling voor onze lezingen vragen wij u zich **steeds vooraf in te schrijven** en uw aanwezigheid te bevestigen.

Mocht u, omwille van welke reden ook, toch niet aanwezig kunnen zijn na inschrijving gelieve dit dan ook te laten weten zodat we eventuele personen op de wachtlijst kunnen toelaten.

* * * * *

Woensdag 13 maart 2019 om 20.00 uur organiseren wij een **Oefening Oud Schrift** onder de deskundige leiding van **René Jammart**.

We ontleden samen enkele praktische oefeningen uit de prijsvraag van het Rijksarchief in 2018 en krijgen verklaring van enkele afkortingen uit het Cijnsboek van Gaasbeek in 1570. Mis deze kans, om je kennis van het Oud Schrift bij te spijkeren, niet. Het wordt zeker en vast zoals steeds weer een leerrijke avond.

Ontmoetingscentrum Westrand, Kamerijklaan, 1700 Dilbeek.

Toegang gratis voor FV-leden op vertoon van hun lidkaart – Niet-leden betalen een bijdrage van 5,00 euro.

Woensdag 10 april 2019 om 20,00 uur brengt **Herman Swinnen**, secretaris van FV regio Leuven zijn lezing **“Vertrokken met de VOC”**. Bronnen uit de achttiende eeuw vermelden wel eens dat verwanten ‘uijtlandigh’ waren. Soms kan je hun spoor terugvinden en ontdek je dat ze met de **Verenigde Oost-Indische Compagnie** vanuit de republiek naar Oost-Indië vertrokken zijn. Hoe zoek je hen op, en wat kan je te weten komen. De zoektocht naar vijf Brabantse vertrekkers maakt een en ander duidelijk en levert stof voor een oefening oud schrift.

Omwille van organisatorische redenen vragen wij u **uw aanwezigheid te bevestigen voor 5 april 2019** via info@fv-dilbeek.familiekunde-vlaanderen.be

Ontmoetingscentrum Westrand, Kamerijklaan, 1700 Dilbeek.

Toegang gratis voor FV-leden op vertoon van hun lidkaart – Niet-leden betalen een bijdrage van 5,00 euro.

DOCUMENTATIECENTRUM

Het **documentatiecentrum** van FV regio Dilbeek vzw, gelegen op de eerste verdieping van het "Schoolmeestershuis" (rechts van het Pampeelhuis en voormalig gemeentehuis), Gemeenteplein te Groot-Bijgaarden (Dilbeek), is open elke 2^e donderdag van de maand van **20.00 tot 22.00 uur** en elke 4^e zaterdag van de maand van **10.00 tot 12.00 uur**.

Voortaan kan u ook terecht voor uw opzoekingen in ons documentatiecentrum op de 1^e maandag en de 4^e maandag van de maand van **09.00 tot 11.00 uur** echter **alleen op voorafgaandelijke afspraak** bij Alfons Depester via e-mail alfons.depester@skynet.be

maandag 4 maart 2019 van 9 tot 11 uur (enkel op afspraak)
donderdag 14 februari 2019 van 20 tot 22 uur
maandag 18 maart 2019 van 9 tot 11 uur (enkel op afspraak)
zaterdag 23 maart 2019 van 10 tot 12 uur

Toegang gratis voor FV-leden op vertoon van hun lidkaart – Niet-leden betalen een bijdrage van 2,00 euro.

OUDSTE BIECHTSTOEL TER WERELD

Wist je dat Dilbeek een van de oudste biechtstoelen van de wereld bezit?

Eikenhouten biechtstoel (westgevel) in de St Ambrosiuskerk van Dilbeek, in Lodewijk XIII-stijl ,gedateerd **1652** en bekroond met een engelenhoofd en versierd met bladwerk.

Niet te vergeten: de Ambrosiuskerk was de kapel van het Groot Kasteel en dat was de residentie van de Bisschoppen van Kamerijk !

In 1565 besloot het Concilie van Milaan om een "tabella" te gebruiken in de kerk. Dit is een paneel tussen biechteling en biechtvader dat door Aix-en-Provence (1585) en Toulouse (1590) nagevolgd werd. In 1607 kwam Mechelen aan de beurt en vanaf die datum geraakte de biechtstoel algemeen in zwang. Het duurde inderdaad niet lang of de drie panelen door de H. Carolus Borromeus voorgeschreven, worden uitgebouwd tot een kast rond de biechtvader,

inclusief dak en deurtje. Tenslotte wordt het geheel een meubel waarin ook twee hokjes voor de biechtelingen voorzien zijn. Steeds rijker worden dan de versieringen naarmate de eeuw vordert.

Carolus Boromeus.

Hij was een zondagskind, want vlak na de afsluiting van zijn studie in 1559 besteeg zijn oom paus Pius IV de pausentoon. Carlo werd kardinaal, pauselijk secretaris en administrator van het aartsbisdom Milaan. Zijn broodje was gebakken : Eerst werkte hij aan de zijde van zijn oom, paus Pius IV, aan de heropening van het **kerkelijk Concilie van Trente (1545-1563)** (*onderbroken 1551*) en aan de sluiting en doorvoering ervan.

-Hij heeft twee grote verdiensten:

a. De hervorming van de gehele Kerk, zoals de hervorming van de zestiende eeuw dringend eiste (Protestantisme-contrareformatie)

b. De zielzorg van Milaan.

-Hij vaardigde een moderne catechismus uit. Gelovigen worden onderricht via de catechismus en door prediking.

-Hij stichtte een van de eerste moderne priesterseminaries. Priesters moeten een betere opleiding krijgen aan seminaries. Een bisschop diende theologie te hebben gestudeerd. Lastiger voor de adel om zonen aan lucratieve kerkelijk baantjes te helpen.

-Hij stelde architectuur-voorschriften op voor kerken (en interieur) o.a. voor de biechtstoelen (zie blauwe tekst bovenaan). De kerk moet de vorm van een latijns kruis hebben, minstens drie treden hoger liggen dan de begane grond, de ramen moeten versierd worden met "glas in lood", enz...

Documentatie Marcel Leys, 2019

PAJOTS EN BRUSSELS GEWEST IN XVIIe EEUW

Het Pajots en Brussels Gewest in de XVII° eeuw.

Wij hebben met veel eer de oorlog van 1914-1918 herdacht, nu honderd jaar geleden. Onze gewesten waren bezet door de Duitsers en met vluchtelingen uit de frontlijn van West-Vlaanderen. Weten wij nog iets over het oorlogsverleden van de XVII° en begin van de XVIII° eeuw ? De Tachtigjarige oorlog, de Dertigjarige oorlog en de Negenjarige oorlog van 1688 tot 1697.

De Franse koning **Lodewijk XIV** wou beslag leggen op de Spaanse Nederlanden, onze gewesten. Door het heen- en weertrekken van de verschillende legers hebben onze gewesten veel schade en ellende geleden. Dit gebied strekte zich uit van Merchtem tot en met Sint-Pieters- Leeuw. Het voeden van de soldaten, de ongenadige afpersingen, de verwoesting en afbranden van de dorpen met daarbij nog de pest, hebben de bevolking uitgeput en in armoede gedompeld.

De broer van Barbara de Hertogh, Nicolaes de Hertogh, zijn echtgenote en hun twee kinderen stierven te Sint-Katharina-Lombeek in 1668 tijdens een periode van 10 dagen van de pest. Ook in Sint-Martens stierven veel mensen aan de pest. In 1669 waren er 49 overlijdens waarvan 26 van de pest. Bij de telling van de bevolking in 1702 werd in Sint-Martens een lijst opgemaakt van de armen. Deze bedroeg meer dan één vijfde van de bevolking met de vermelding dat de welstellende berooide daar niet bijgeteld zijn.

De pastoor van Sint-Martens had in 1660 een nieuwe pastorie laten bouwen. Enkele parochianen hadden geldelijke steun beloofd, maar door de oorlog konden zij hun belofte niet houden.

Het pachthof Smesselbosch gestaan op de Baasberg (familie O) te Sint-Martens werd verbrand en verwoest. Zeger Goossens van Alsingen had het in 1556 gekocht van A. Pipenpoy. In de akte van goedenissen van zijn nakomelingen van 19 juli 1698 schrijft men “Seker pachthoff mette schuere, stallingen, ovenbuere, messinck, coolhove, boomgaerde ende alle toebehoorten, gelijk die selve gelegen zijn onder parochie Sint-Martens-Lennik geheten ‘thoff ten Bossche alsnu verbrand ende gedestruueerd door de fransche legers”.

Mijn voorouder, **Joos vander Goten**, was van 1660 tot 1690 collecteur (belastingontvanger) van Asse en omliggende dorpen. De bezwaren werden door de schepenbank van Asse beslecht. In 1676 i.v.m. korting voor logementen, van 1684-1687 voor logement van Engelse soldaten te Mollem.

Het leger van Vlaanderen onder bevel van de Spaanse Koning bestond uit: Spanjaarden, Italianen, Bourgondiërs, Engelsen, Duitsers en Vlamingen. Als de soldaten een dorp introkken eisten zij kosteloos voedsel voor hun paarden en 8 stuivers onkostenvergoeding en voeding. Het leven als soldaat was niet gemakkelijk. Het salaris was laag en werd vaak te laat uitbetaald. Zij vonden dat onvoldoende en begonnen bij mensen waar ze inkwartierden geld af te persen. 's Nachts liepen de soldaten bij bendes de omliggende gehuchten af om te plunderen of te brassen. J.Lindemans heeft in “Eigen Schoon en de Brabander” verschrikkelijke verhalen verteld over gewelddaden in onze gewesten. Hoeveel burgers er toen gestorven zijn is niet bekend, maar uit statistieken van de bevolking blijkt dat in die periode de bevolking sterk is gedaald.

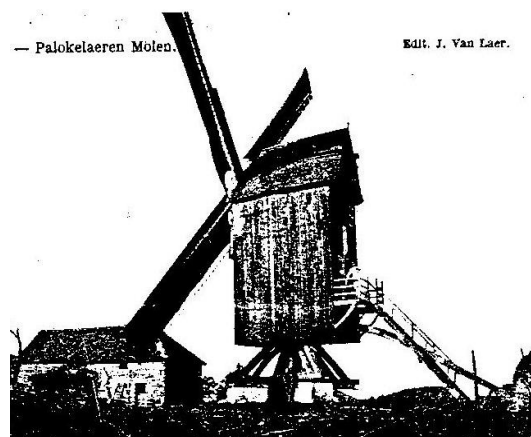
Niet alleen de Fransen maar ook Spanjaarden trokken hier op expeditie om Franse aanhangers te beboeten, zo werd het Groot kasteel in Dilbeek in brand gestoken, ook het Klein kasteel waarvan de eigenaar veel vertoefde aan het Hof in Frankrijk.

Veel pachthoven uit onze streek werden platgebrand. Vandaar dat wij op veel pachthoven data vinden van na 1700. Pachthoven van de Abdij konden meestal ontsnappen omdat zij losgelden betaalden en meestal de officieren er logeerden.

Het gros van het Franse Leger werd begin augustus ondergebracht in Sint-Anna Pede rond en in het Hof te Rome. Uit de volkstelling van 17 november 1693, woonden dan op het hof; “**Jan Baptist van der Smissen** pachter met **Cathelijn van Malder** sijne vrouwe met vijf kinderen, Jochum, Gillis, Jan, Marie ende Anna”. Deze personen moeten toen wat beleefd hebben.

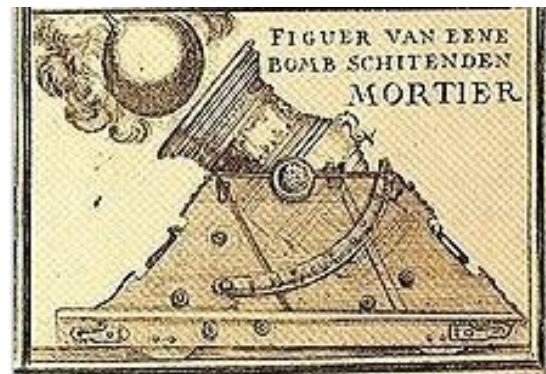
De kanonnen voor de beschieting van Brussel werden opgesteld in Dilbeek op het Palokenveld, hier stond vroeger de windmolen “de Palokelaere”. Van 1863 tot 1882 was Petrus Vandergoten eigenaar van de windmolen. Hij was de vader van mijn overgrootvader, Joannes Franciscus Vandergoten.

Het keerpunt van de oorlog kwam er vanaf juli 1695. Ligatroepen slaagden erin Namen te heroveren. Lodewijck XIV wou door die nederlaag Brugge of Gent verwoesten. Villeroy kon hem overtuigen dat het verwoesten van Brussel meer effect zou hebben.

Daarvoor was het volgende nodig: 12 kanonnen, 4 000 kanonkogels, 5 000 bommen, 25 mortieren, 20 000 loden kogels, 6 000 lanceerraketten, 2 000 granaten, buskruit en 900 karren om alles te vervoeren. Levensmiddelen voor een leger van 70 000 man.

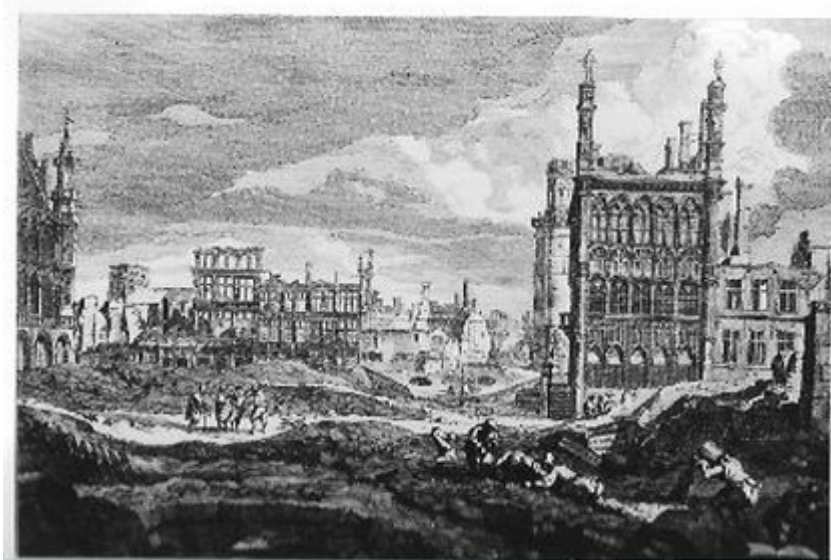
Op 13, 14 en 15 augustus bombardeerden de troepen van Lodewijk XIV Brussel en schoten met gloeiende kogels het centrum in brand. Hoeveel slachtoffers er onder de inwoners waren werd niet gekend. Het was de meest vernietigende ramp uit die tijd.

Brussels landschapschilder **Augustin Coppens** schrijft over “ de miseri in de welcken wy nu syn want het beste deel van de stat in asschen light “ Mijn huis en al mijn meubelen zijn in rook opgegaan, samen met mijn atelier. Twee kartons die bijna klaar waren, ik moest slechts nog een paar kleine retouches aanbrengen, weg. Ook de figuren en dieren die als oplegsel moesten dienen , weg. Ik had ze snel opgerold en in de kelder gelegd , samen met nog andere schilderijen. Coppens’ collega **Lodewijk van Schoor** kon zijn hele hebben en houden met stoffer en blik opvegen. Hij besloot de gehavende stad in te ruilen voor Antwerpen.

De brieven geschreven door L. van Schoor (+1702) en A. Coppens (1663-1741) worden bewaard in het stadsarchief van Oudenaarde (Oud Archief) .

Wandtapijntontwerper Augustin Coppens legde de vernieling van Brussel vast in een aantal stadszichten.

De Grote Markt.

Felix Vandergoten.

VREEMDELINGEN IN VREEMDE STAD

Mini-expo: Vreemdelingen in een vreemde stad

In 1839 kreeg de toenmalige Staatsveiligheid van de overheid de opdracht om alle vreemdelingen op Belgisch grondgebied te controleren. Om de nodige inlichtingen over iedere vreemdeling te verzamelen, richtte de Staatsveiligheid zich tot de steden en gemeenten. Zij kregen de opdracht om iedere vreemdeling nauwlettend in het oog te houden en documenten met inlichtingen naar Brussel door te sturen, waar ze in een centraal bestand werden bewaard.

Antwerpen startte in 1840 met het systematisch aanleggen van vreemdelingendossiers. Met de haven en de stad als economische groep trok Antwerpen veel migranten aan. Sommigen waren op doorreis, velen vestigden zich permanent in de stad. In 1940 telde de reeks vreemdelingendossiers meer dan 270.000 stukken. Terwijl uit het centrale – Brusselse – bestand vele 19de-eeuwse dossiers wegens plaatsgebrek vernietigd werden, is de Antwerpse reeks volledig bewaard gebleven.

Deze dossiers geven een bijzonder volledig overzicht van de migratiestromen, maar ook vertellen ze het wel en wee van een half miljoen migranten op zoek naar een beter bestaan, een veiliger thuishaven. Na de Eerste Wereldoorlog komen de migranten door de vele portretfoto's letterlijk in beeld.

Voor de periode 1840 – 1930 zijn alle 215.000 dossiers gedigitaliseerd. In 2014 startte het FelixArchief een project om met vrijwilligers en leeszaalmedewerkers deze dossiers in een databank te beschrijven. In 2016 duwden we het project met crowdsourcing in een stroomversnelling met 1200 tot 1400 beschreven dossiers per week. Dankzij de inzet van velen konden we in januari 2019 na 5 jaar, de laatste dossierbeschrijvingen online zetten. 392.000 migranten treden hiermee uit de anonimiteit en kunnen via de website van het FelixArchief opgezocht worden. Bovendien kunnen alle openbare dossiers online geconsulteerd worden.

Met de mini-expo “Vreemdelingen in een vreemde stad” willen we deze unieke reeks onder de aandacht brengen. We laten het publiek kennismaken met de reeks vreemdelingendossiers en illustreren de waarde van deze rijke bron aan de hand van thema's zoals holocaust en Red Star Line. Deze mini-expo loopt van dinsdag 12 februari tot en met vrijdag 5 april en dit tijdens de openingsuren van het FelixArchief.

Bron: FelixArchief, Nieuwsbrief februari 2019

CONGRES FAMILIEKUNDE VLAANDEREN 2019

54ste Congres Familiekunde Vlaanderen – “De adel op het platteland”

In 2018 was Leuven eventjes de genealogische hoofdstad van België. Op **zaterdag 30 maart 2019** valt deze eer te beurt aan het Oost-Vlaamse Wortegem-Petegem. Die dag organiseert Familiekunde Vlaanderen immers haar 54ste Congres, dit van 09u tot 18u. Het thema dit jaar is **“De adel op het platteland”**. Ditmaal zijn we te gast in Domein de Ghellinck, in Elsegem.

Programma

Op het programma staat onder meer:

1. 9:00 – 10:00
Onthaal van de deelnemers met een kopje koffie: bezoekers in de orangerie + exposanten in de tent
2. 10:00
Openingsceremonie met toespraak van Wilfried Devoldere, voorzitter van Familiekunde Vlaanderen, in het auditorium.
3. 10:15
Voordracht door Frans Vandenhende, Heemkundige Kring Bouveloo Wortegem-Petegem:
“De boeiende historie van het kasteeldomein de Ghellinck: een rustpunt in 750 jaar familiegeschiedenis” in het auditorium.
4. 11:30 – 14:00
Begeleide rondleidingen in groepen op dit domein + middagpauze met mogelijkheid om voor 10 € een broodjeslunch met 2 drankbonnetjes te verkrijgen voor wie hiervoor op voorhand ingeschreven is en betaald heeft.
5. 14:45
Lezing door Rik Castelain, Geschied- en Oudheidkundige Kring Oudenaarde:
“De adel in het Ancien Régime” in het auditorium.
Ondertussen stellen genealogische, geschied- en heemkundige kringen, erfgoedorganisaties, boekhandels en antiquariaten doorlopend tot 16 uur hun activiteiten en publicaties voor.
6. 16:00
Ceremonieel gedeelte met toespraken en overhandiging van kwartierstaten in de orangerie.
7. 17:00
Receptie in de orangerie.
8. 18:00
Banket in het restaurant (voor de eerste 40 personen die zich hiervoor inschrijven): aperitief + rundscarpaccio met raketsla, parmezaanschilfers en chitaké + Chateaubriand met sausje van port + dessert – Wijnen, water, frisdranken en pils zijn inbegrepen tot en met het hoofdgerecht.
- 9.

In de grote tent stellen genealogische, geschied- en heemkundige kringen, erfgoedorganisaties, boekhandels en antiquariaten doorlopend tot 16 uur hun activiteiten en publicaties voor.

De congresorganisatie is een samenwerking van Familiekunde Vlaanderen, Familiekunde Vlaanderen Regio Vlaamse Ardennen, Heemkundige Kring Bouveloo en het gemeentebestuur van Wortegem-Petegem.

Inschrijvingen

Inschrijven op het congres kan **tot 10/03/2019** en is het makkelijkste online via de website <http://congres.familiekunde-vlaanderen.be>

NIEUW : P. DONCHE, *Edelen, leenmannen en notabelen van Vlaanderen, 1515 – 1542 – 1552*

In dit boek worden een 400-tal edelen, leenmannen en notabelen van Vlaanderen uit de eerste helft van de 16de eeuw geïdentificeerd. Dit aan de hand van lijsten uit 1515, 1542 en 1552.

De eerste lijst betreft edelen en notabelen van het Brugse Vrije 1515-1524.

De tweede lijst, opgemaakt binnen dezelfde administratie, richt zich op heel Vlaanderen, 1542 en later.

De derde en meest uitgebreide lijst zijn officiële documenten uit de administratie van Maria van Hongarije (zuster van keizer Karel), landvoogdes der Nederlanden en betreffen de oproeping van de edelen uit diverse steden en kasselrijen van Vlaanderen voor de oorlog van 1552 tegen Frankrijk. Vele van de deellijsten vermelden erg interessante biografische gegevens. De documenten bevatten ook 22 originele brieven waarin een

opgeroepene uiteenzet waarom hij denkt te kunnen worden vrijgesteld van oorlogsdienst. Van één persoon vonden we ook zijn originele persoonlijke oproepingsbrief. Alle documenten zijn steeds *in extenso* getranscribeerd (en met korte samenvattingen).

Na een korte voorstelling van de lijsten, worden deze eerst geconfronteerd met enkele eigentijdse lijsten van edelen bij de Blijde Inkomsten van Karel V en Philips II, een lijst van edelen voor een vergadering in Valenciennes (1540) en de aanwezigen bij de troonsafstand van keizer Karel (1555).

Het grootste deel van dit werk is gewijd aan het repertorium van de personen. 84% van de personen konden worden geïdentificeerd. Zij werden voorzien van een korte biografie die ook de verwantschapsrelaties aangeeft met andere personen uit de zelfde of andere lijsten.

In bijlage zijn er ook namenlijsten voor stad Antwerpen (44 personen), graafschap Holland (94 p.) en stad en kasselrij Douai (24 p. met beperkte identificaties). *Last but not least* bevat het boek een **index** op de namen van de personen en echtgenote(s), ev. moeder en voornaam vader.

Dit werk vormt een vervolg op onze boeken: "*Edelen en leenmannen van Vlaanderen 1437*" (2010) en "*Edelen, leenmannen en vorstelijke ambtenaren van Vlaanderen, 1464 – 1481 – 1495*" (2012), die gelijkaardige identificaties bevatten voor honderden personen uit de 15de eeuw. Met dit nieuwe boek is opnieuw een "Who's who" van de edelen, leenmannen en notabelen in de Vlaamse samenleving, nu voor de eerste helft van de 16de eeuw, d.i. de tijd keizer Karel, beschikbaar.

420 blz., 45 illustraties (w.o. 15 portretten), formaat 168 x 238 mm, index, kaft in kleur. Bestelling bij voorintekening tot 29 maart 2019 door overschrijving van € 38 (vanaf 1 april 2019: € 47) + verzendkosten België € 8 (of Europa € 14), op rekening IBAN: BE04 4118 0525 8131; BIC: KREDBEBB) van Pieter Donche met vermelding: '1515-42-52'. (zie ook de internetpagina www.uncius.be/boek/2019)

VRAAG EN ANTWOORD

Antwoorden en nieuwe vragen **altijd** sturen naar volgend mailadres:

info@fv-dilbeek.familiekunde-vlaanderen.be

Uw antwoord wordt dan overgemaakt aan de vraagsteller en gepubliceerd in de eerstvolgende nieuwsbrief.

Publicatie: Gilbert Buyst, Snikbergstraat 46 – 1700 Dilbeek

Redactie: gilbert.buyst@skynet.be

Voorzitter: Alfons Depester

e-mail: info@fv-dilbeek.familiekunde-vlaanderen.be

website: <http://fv-dilbeek.familiekunde-vlaanderen.be>

Zetel: Kleinekapellaan, 66 te 1700 Dilbeek

